

Literární produkce Karla IV.

- vzdělání Karla IV.
- literární činnost

**Svatba Karla IV.
Sličného a Marie
Lucemburské**

(Karlův strýc a teta)

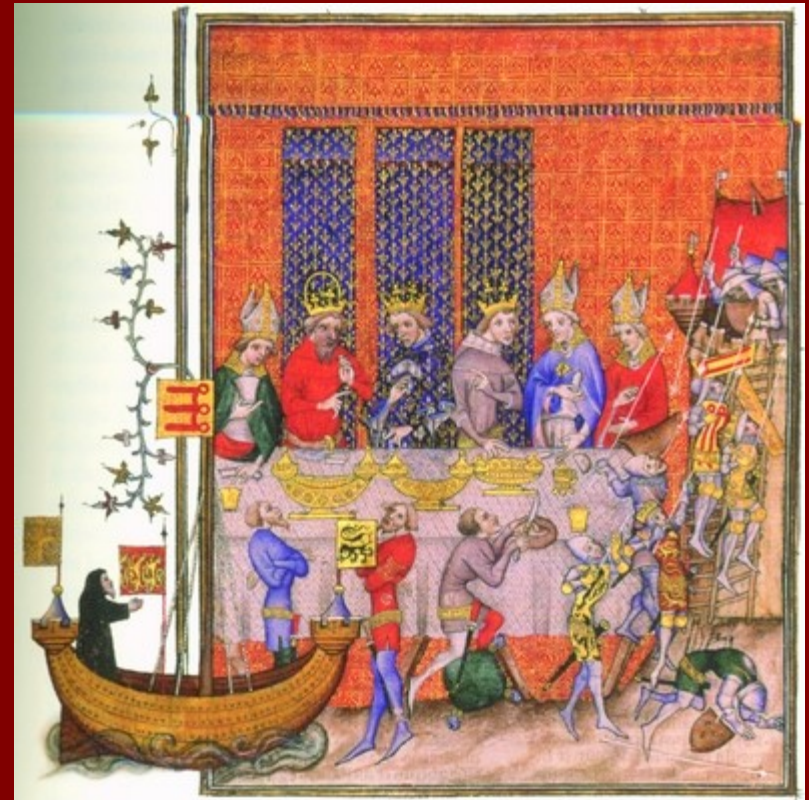
**Karel IV.
a Blanka z Valois**

Beneš Krabice z Weitmile

: „Karel si přál, aby pražské učení bylo ve všem a po všech stránkách řízeno podle způsobu a zvyklostí vysokého učení pařížského, na němž v letech svého chlapectví kdysi sám studoval, a aby řečení přednášející mistři měli na věčné časy zaručeny každoroční trvalé platy.... Potvrdil všechna privilegia a svobody, studentům udělené....

*daroval univerzitě... domy a zřídil v nich
kolej mistrů, aby tam denně přednášeli...
a disputovali, zřídil pro ně knihovnu a
daroval jim dostatek knih nezbytných pro
studium.“*

Karel V. vítá Karla IV. a jeho syna Václava

Relace Velkých kronik Francie

...z králova rozkazu před císaře předstoupila pařížská univerzita. Z každé fakulty to bylo 12 mistrů, vyjímaje svobodná umění, jichž bylo 24, a všichni byli slavnostně oblečeni ve svých talárech a biretech. Po svém obvyklém způsobu přišli takto vzdát úctu císaři. Slavnostní projev znamenitě a v souladu se statuty přednesl mistr teologie Jan z la Chaleur

který mnoho chválil osobu císaře, jeho ušlechtilé skutky, ctnosti i důstojnost, a který také mnoho chválil a obzvláště připomínal postavení a čest francouzského krále a jeho království... Nakonec dobře a moudře pochválil univerzitu, jak v takovém případě náleží.

Vita Caroli III.

Mezi jeho rádci byl jeden muž velmi moudrý, Petr, opat fécampský, původem z Limoges, člověk velmi výmluvný a vzdělaný a všelikou ušlechtilostí mravů ozdobený. Ten ... sloužil slavně mši na Popeleční středu a měl tak poutavé kázání, že byl ode všech chválen....

I zalíbila se mi dovednost a výmluvnost onoho opata v tom kázání tak, že poslouchaje ho a dívaje se na něho, měl jsem ve zbožnosti takové vytržení, že jsem u sebe počal uvažovat říkáje si: Co je to, že se taková milost ve mne vlévá z tohoto člověka? Potom jsem se s ním seznámil a on mne zahrnoval velikou láskou a otcovskou přízní a poučoval mne častokráte z Písma svatého.“

Vita Caroli kardinál Pierre de Rosiéres

Sicut sic po
tzima przie
mkuada o
zuvocie p
zuefflecae
tneoa Kar
la Czepra
mie dympe
Vizuecho
a krale ce
fleo pme
prie toystor
neho pnu ca

¶ **C**etero nazgafnu nappi
vru stolizii diuoy tcecho
manie poznati a leppie
ti dnyz dnuoy oblezey
upodoben stwie widime
Januet o obu zivotu
mame **N**ebo raloze o
blezey genz widime
wyrzadle **S**razonay q
mez nenie **P**rocz
Dzhanul woz ten ymoy
Dzhanulo vamineno
gest nuz nez keral
uzimie gest nuz
dielo **A**rzueffio
dyz on ge vamin
Arzie as on uagin
ale nestucek
dielo qmenuz
od diehula a
Arzieffny
ab pudy
rozlopp
rozliczy
za da a
pnu se ginu
a obel ptem
bude w
zadostu
pne ymiez
nawiazugy
Dzhanul
pocoznazy
zivot
neho
snim
qreb
dyz
tielepne
blezey

Solozil a cibe wotige
qiesto damno polozi
a nob zachowal
Baker
mustr
vezony
z pve
ho polladu
genz
fkyze
nadffenie
duca
D
wprew
fedyz
polozil
a
prozuef
qiesto
ma
mueti
lonebestem
kralow
stwi
k nauzeniu
a
kupolepffenie
qimycy
pbym
pbatym
kazanym
a
nauzenim
nobleho
a
stareho
jalona
znamenie
spafy
cedne
wynoff
a
byllada
A
prarie
taczey
qfu
mustrizy
v
tieu
Dniegzy
prapri
Daniel
prowol
Zi
qiesto
budu
uzony
budu
se
fmeti
ia to
fme
tlost
nebesta
a
ti
qiesto
prawdie
vezue
Imoge
ia
kto
hivrozdy
wleby
wieloma
am
kieral
qeho
lludmit
Danvrtuz
genz
sie
Dzuefuziem
qimul
a
nappil
sic
qm
kzi
lebie
ofouyl
k
otzin
A
keral
dyz
byl
praguel
do
Dnmona
s
otzem
tu
spapezy
Janoloy
Cardinal
qpetr
prowolodal
gemu
a
rta
a
budeff
qiesto
Dzuefuziem
A
on
gemu
odpowiediel
ty
budeff
prie
papezem
a
to
sic
obe
naphulo
Capitula
xiii
¶
Egoz
leta
pry
tieu
blez
ayca
z
ruffy
dine
q
rad
Dzozzen
a
qine
imoge
hrady
panie

Vita Caroli, XIV

- A když jsme byli u papeže, Petr, kdysi opat fécampský mi řekl, když jsem byl v jeho domě: „Ty budeš jednou králem římským.“ Odpověděl jsem mu: „Ty budeš ještě dříve papežem.“ A to obojí se potom stalo.....

Literární dílo Karla IV.

- *Moralitates* (Morality)
- *Vita Caroli* (Karlův životopis)
- *Hystoria nova de sancto Wenceslao martyre, duce Bohemorum, per dominum Karolum, imperatorem Romanorum, regem Bohemie, compilata* (Nová historie o svatém Václavu, mučedníku, českém vévodovi, sestavená panem Karlem, římským císařem a českým králem)

- Ordo ad coronandum regem Boemorum
(Korunovační řád českých králů)
- Maiestas Carolina – zákoník pro české
země (1351-1355)
Aurea bulla (Zlatá bula) říšský zákon
- ideové autorství???

Karlovy pobídky

- historiografie František Pražský; Beneš Krabice – spjaté s katedrálou sv. Víta
- Neplach; Marignola; Pulkava
- protohumanismus na Karlově dvoře?
- epistolografie: Petrarca, Jan ze Středy
- překladatelské podněty
- ideové autorství???

Vita Caroli

„... řeč českou jsme úplně zapomněli, ale později jsme se jí opět naučili, takže jsme mluvili a rozuměli jako každý jiný Čech. Z milosti Boží jsme dovedli mluvit, psát a číst nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a latinsky tak, že jsme byli mocni oněch jazyků stejně jednoho jako druhého.“

Vita Caroli

„...A tak, když jsme byli přišli do Čech, nenalezli jsme ani otce, ani matky, ani bratra, ani sester, aniž koho známého.... Toto království jsme našli tak zrušeno, že jsme našli ani jediného hradu svobodného, který by nebyl zastaven se všemi královskými statky, takže jsme neměli, kde bychom přebývali, leč v domech měšťanských jako jiný měšťan.“

„Pražský hrad byl zcela opuštěn, pobořen a zničen, neboť od časů krále Otokara II. byl celý ztroskotán až k zemi. Na tom místě jsme dali nově vystavět veliký a krásný palác s velikým nákladem, jak je dnes kolemjdoucím patrnó.“

Nejvyšší purkrabství - Hrad

Nejvyšší purkrabství

Vita Caroli

V ten čas jsme jednou jeli koňmo z Křivoklátu do Prahy, abychom se sešli se svým otcem, který byl na Moravě. Dojeli jsme velice pozdě do Pražského hradu, do starého domu purkrabského, kde jsme po několik let přebývali, dokud nebyl vystavěn velký palác. V noci jsme ulehli na lůžko a Bušek starší z Velhartic před námi na jiné lůžko. V síni byl rozdělán veliký oheň, protože byl zimní čas, a hořelo tam mnoho svic, takže bylo dosti světla; okna i dveře byly zavřeny. A když jsme usnuli, tu kdosi chodil po síni, takže jsme se oba probudili.

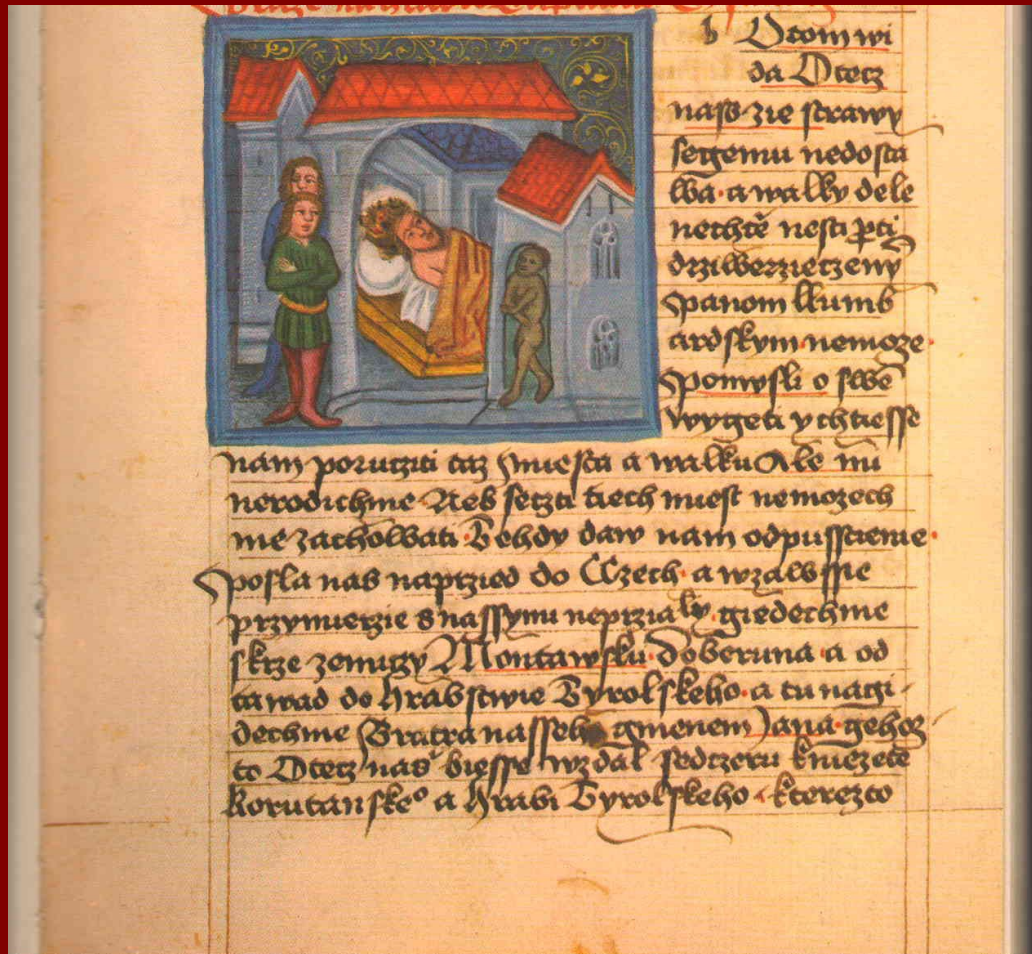
Vita Caroli

I kázali jsme řečenému Buškovi, aby vstal a podíval se, co by to bylo. On vstal, obešel síň hledaje, ale nic neviděl aniž mohl najít.

I rozdělal větší oheň a rozsvítil více svíček a šel k číším, které stály naplněny vínem na lavicích; napil se a postavil číši vedle jedné velké svíce, která hořela. Napil se a ulehl znovu. My oděni ve svém plášti jsme seděli na svém lůžku a slyšeli jsme někoho přecházet, ale neviděli jsme nikoho. A tak jsme se dívali s Buškem na číše a svíce, spatřili jsme, jak se jedna číše skácela. Táž číše byla vržena, nevíme kým, přes lůžko Buškovo z jednoho rohu síně až do druhého.

Odrazila se od zdi a padla doprostřed síně. Když jsme to spatřili, velmi jsme se vyděsili. Stále jsme však slyšeli někoho po síni pocházet, ale nikoho jsme neviděli. Ale potom, když jsme se poznamenali znamením kříže, spali jsme až do rána. Ráno, když jsme vstali, našli jsme číši, která byla hozena doprostřed síně. Ukázali jsme ji blízkým, kteří za námi ráno přišli.

Karel IV. v Purkrabství na Hradě

Vita Caroli

- dvacet kapitol (prvních 14 dílem Karla IV.) události do r. 1340
- kapitoly 15-20 popisující události let 1341-1346
- text dochován latinsky, staročesky, středohornoněmecky
- Illuminovaný staročeský rukopis z Vídně vzniklý kol. r. 1472

Kapitola I.

„Svým nástupcům, kteří budou sedět na mém dvojím trůně, chci dát poznat dvojí život tohoto světa, aby z něho vyvolili lepší. Představa dvojího života nám v mysli lépe vyvstane, užijeme-li podobenství o dvojí tváři. Neboť jako tvář, kterou zříme v zrcadle, je prázdná a není nic, tak také život hříšníků je prázdný a není nic.“

Kap. I.

„Necht' pak posílí chléb vaše srdce a duše ve své svaté lásce a milosrdenství, tak abyste mohli přijít královstvími časnými a abyste neztratili království věčného. Amen.“

Panovnické zrcadlo

Když pak budete kralovat po mně, ozdobeni korunou královskou, pomněte, že i já jsme kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co je platná urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidáno čisté svědomí s pravou vírou a s nadějí na sv. vzkříšení?“

Legenda o sv. Václavu

Hystoria nova de sancto Wenceslao martyre

- Nova historia
- život a umučení
- translatio
- dvoudílná liturgická funkce
 - a. na svátek sv. Václava
 - b. přenesení ostatků sv. Václava ze St. Boleslavi

propojení tradice přemyslovské s velkomoravskou

Přispěním Boží milosti se křesťanské náboženství rozmáhalo... Když potom Cyrila na arcibiskupském stolci vystřídal jeho bratr, blažený Metoděj, byl pokřtěn slovutný Bořivoj, český kníže, a zároveň i jeho žena, blažená Ludmila mučednice. Pokřtil je právě onen blažený Metoděj arcibiskup, a to v hlavním moravském městě Velehradě, v kostele blaženého Víta.

Legenda o sv. Václavu

- ...prachšpatná a hanebná Drahomíra, Václavova matka ... běsnící po vlastní krvi, se projevila tehdy jako patronka prolévání nevinné krve svého prvorozeného syna...

Byla pohlcena zemí na veřejné cestě před Pražským hradem směrem k západu, kde lze dodnes spatřit šlépěje v půdě.

hagiografická topoi

- osvobození z žaláře
- slepí, fyzicky postižení uzdravení
- uzdravení Francouze – pout' do Prahy
- zásluhou sv. Václava a Vojtěcha seslání míru na české země

Korunovační řád - struktura

- obecná liturgická kostra
- obřady inspirované francouzskou ceremonií – sakrální povaha panovnické moci
- obřady rozvíjející domácí tradici – sepětí s přemyslovskými předky; demonstrace Karlovy politiky
- byl použit?

Korunovační řád - liturgie

- promluvy, modlitby, požehnání, světící formule, formule pronášené při předávání insignií
- zpěvy
- texty související se mší, litanie
- pomazání- základní úkon celého obřadu
- král vyvolen z Boží milosti

místo

- v předvečer Vyšehrad
- ložnice krále
- katedrála sv. Víta: spojení korunovační ceremonie se mší

Francouzské vlivy-sakrální povaha moci

- pomazání – vlivy fr. rituálu
- sv. Remigius zde nahrazen sv. Václavem
- posvěcený olej přinášen z kaple sv. Václava
- meč: nejprve je jím opásán, následně jej obětuje na oltář; nakonec jej vykoupí někdo z pánů a ponese jej před králem
- požehnání korouhve
- role šlechty

jazyk

- latinský
- aklamace arcibiskup osloví lid: „Chcete se podřítit takovému knížeti a správci...“
„Rádi, rádi, rádi.“
- po nastolení klerikové holdují zpěvem
- Te deum laudamus
- lid: Hospodine pomiluj ny!

„české“ prvky

- Vyšehrad
- české aklamace
- abatyše sv. Jiří – při pomazání královny
- svatováclavská koruna (trvale na lebce sv. Václava)

role sv. Václava

- sv. Václav pro potřeby královské reprezentace
- kaple zasvěcená světcí
- korunovace: blízkost světcí; koruna
- sepětí s domácí dynastií

Matteo Villani

- ...rozhodoval se spíše sám než po poradě, neboť svým pronikavým rozumem a patřičnou pílí nad ostatními vynikal...”

Limburská kronika (1377)

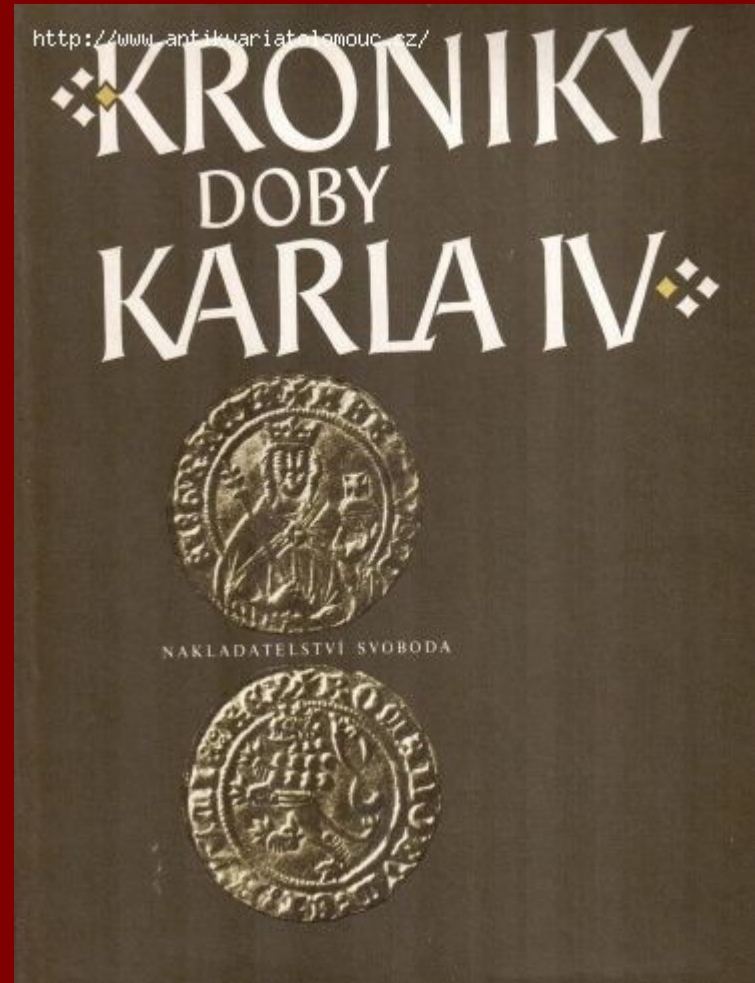
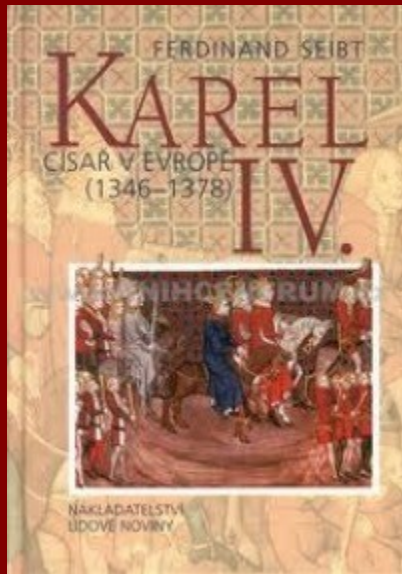
- ...Karel byl moudrý a tak vzdělaný, že v Praze s učiteli dokázal debatovat....“

Smuteční řeč Jana Očka z Vlašimi na pohřbu Karla IV. 1378

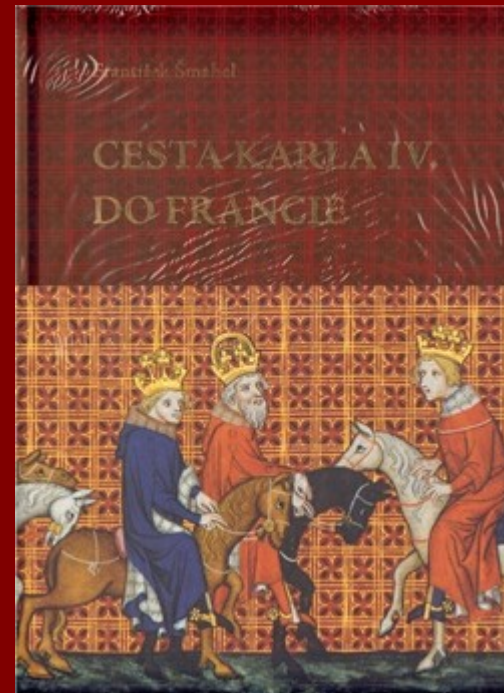
- „...byl moudřejší než Šalomoun... Karel rozuměl takřka všem řečem celého křesťanstva. Výborně uměl tyto jazyky: mateřský český, německý, latinský, francouzský, lombardský, toskánský a dokonale znal a chápal i všechna nářečí těchto jazyků a jejich odvozeniny. Neboť, jak je dobře známo, byl tak učený, že býval považován za vzdělance a mistra teologie.

Na několika místech překrásně vyložil žaltář i evangelium a skládal modlitby a jiné texty, jak to dělají mistři, a dost často pobýval a debatoval s mistry, doktory a jinými učenici. Proto založil pražskou univerzitu a četné koleje... Na tomto světě vykonal tolik dobra, že paměť na něho zůstane do skonání světa...

Literatura

Výstava Praha, NG

- <https://youtu.be/NZNn3zpjT6U?list=UUeYULpYNcpUJxSeK2FpDpsg>